

Complexnummer: 491981

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Tramcomplex

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

491984, 491994

Woonplaats

Amsterdam

Gemeente

Amsterdam

Provincie

Noord-Holland

Locatie van het hoofdoject

Stadhouderskade 1, 1054 ES te Amsterdam

Complexomschrijving

Inleiding

In 1921-1923 tot stand gekomen complex van het voormalige HOOFDKANTOOR van de Gemeentetram, geheel vrijgelegen op de strook tussen de Stadhouderskade en de Singelgracht, en uitgevoerd in de trant van de Amsterdamse School naar ontwerp van Publieke Werken - architect P.L. Marnette. Het complex - met bijbehorende kademuren en hekwerken - bestaat uit twee onderdelen: een hoofdkantoor met hoekpaviljoens, een losstaand utilitair gebouw ter linkerzijde, in oorsprong bestemd als portiersloge / transformatorhuisje / toiletgebouwtje / fietsenstalling / urinoir.

B. Bestek en Voorwaarden, maandag 10 oct. 1921: "Het maken van den onderbouw voor een Kantoorgebouw ten behoeve van de Gemeentetram, op de bestaande paalfunderingen, benevens diverse bijgebouwtjes en walmuren, een en ander op een terrein gelegen aan de Stadhouderskade tegenover den Overtoom." Als laagste inschrijver (fl. 49.940) wordt F.H. Holtes genoemd.

Omschrijving

In oorsprong als onderkomen voor het administratiegebouw voor de Gemeentetram opgericht complex, haaks op de as van de Overtoom, waarvan het de visuele afsluiting vormt. Het in Amsterdamse School-stijl opgetrokken complex bestaat uit een in twaalf venster-assen geleed kantoorgebouw van vier bouwlagen in het middendeel en twee zijvleugels van drie bouwlagen met karakteristieke trapeziumvormige vensters, alsmede een aan de NW-zijde gesitueerd, uit verschillende onderdelen samengesteld utilitair gebouw. Beide onderdelen zijn ontworpen op samengesteld grondplan en hebben een zorgvuldig uitgewerkte hoofdvorm en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

detaillering met bijzondere hoekoplossingen en goede onderlinge verhoudingen. Het hoofdgebouw heeft verder een oriëntaals aandoende detaillering, met ondermeer lamphouders naast de centraal geplaatste ingang en met maskers bekroonde pilasters; in het interieur ondermeer fraai gedetailleerde trappenhuizen.

Het beeldhouwwerk is van Hildo Krop.

Aan de voorzijde verbindt een hek de portiersloge met het hoofdgebouw. Een gemetselde pijler scheidt het voetgangershek van het dubbele hek voor het wagenpark. Hekken van metaal met verticale stijlen, een gesloten onderzijde en een gepunte bovenzijde. Verder decoraties in Amsterdamse School-stijl op de rechter- en scheidende pijler, alsmede op de middenstijl van het dubbele hek.

Waardering

Complex van algemeen belang vanwege zijn kunst- en architectuurhistorische en situationele waarde, alsook van belang uit oogpunt van de geschiedenis van het openbaar vervoer.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 491984

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	19 oktober 1995
Kadaster deel/nr	82880/69

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Amsterdam	Amsterdam	Noord-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Amsterdam	Oud-West

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartemen aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Amsterdam	Q			7554

*Omschrijving***

Object-Omschrijving

HOOFDGEBOUW van het voormalige Gemeentetram-kantoor, ontworpen door PW-architect P.L. Marnette op een samengestelde U-vormige plattegrond (ca. 51 x 21 m), bestaande uit een middenblok en twee hoekpaviljoens. Alle bouwdelen worden gedekt door een plat dak en zijn door Hildo Krop van beeldhouwwerk voorzien. Het middenblok bevat een breed middendeel en twee smalle risalerende overgangsdelen naar de hoekpaviljoens. De voorgevel van het middendeel is sterk horizontaal en verticaal geled. De onderste drie bouwlagen hebben een symmetrische verdeling van identieke vensters: laag benedenraam en drie smalle en hoge bovenlichten. Tussen de vensters als liseen uitgewerkte muurdammen. Aan de bovenzijde van de muurdammen en ter hoogte van de bovenzijde van de vensters van de begane grond verschillende figuratieve bouwceramiek. De bovenste, vierde, bouwlaag bestaat grotendeels uit blind metselwerk, onderbroken door een zestal vensters met middenstijl en horizontale roedenverdeling. De zijkanten van de kozijnen zijn iets gehoekt, met klein omvattend ornament. De gevel-beëindiging is getand. De toegangspartij in het midden bestaat uit een zich verjongend portiek met natuurstenen stoep, zware dubbele houten toegangsdeur met horizontale elementen van verschillende lengte waartussen vensterglas. Aan weerszijden van de toegang aan de bovenzijde een uitgewerkte lantaarn in Amsterdamse School-stijl. Verder een groter bouwceramisch ornament in het gevelvlak boven de toegang. De gevelvlakken tussen de vensterseries van de onderste drie bouwlagen en die boven de toegang zijn opgebouwd uit gemetselde vlakken zonder verband. Het gevelvlak bij de bovenste verdieping is in ruitmotief gemetseld.

De achtergevel van het middendeel is vrijwel identiek aan de voorgevel. Afwijkend is de aanwezigheid van een rechtstreeks uit de Singelgracht opgaande kelder verdieping. Vensters met brede driezijdige onderdorpel. In het midden van de begane grond twee toegangsdeuren. Een kleine trap verleent vanaf een aanlegsteiger toegang tot deze deuren. De gevelbeëindiging is recht.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De voorgevel van het smalle linker-overgangsdeel, risalerend ten opzichte van het middendeel, heeft een ladderraam over drie verdiepingen, alwaar zich het trappenhuis bevindt. Het ladderraam bestaat uit twee gekoppelde vlakken met roedenverdeling, opgebouwd uit drie bij achttwintig vierkante kleine ramen. De brede zijgevel van het smalle linker-overgangsdeel bevat boven het hoekpaviljoen nog enkele vensters. Op het dak een vierkante opbouw. De achtergevel van het smalle linker-overgangsdeel risaleert licht ten opzichte van de achtergevel van het middendeel en bevat per verdieping een breed venster met middenkalf en verticale roedenverdeling en tien kleine ramen. Op de bovenste verdieping een venster met dubbel draairaam. Een gebogen kademuur sluit op deze achtergevel aan. De voor-, zij- en achtergevel van het smalle rechter-over-gangsdeel zijn identiek met die van het linker-overgangsdeel.

De voorgevel van het ruim zes meter ten opzichte van het middenblok naar voren gezette rechterhoekpaviljoen heeft op de eerste en tweede bouwlaag een breed venster met middenkalf en achtruitsverdeling. Op de derde bouwlaag een gelijkbenig trapezoïdaal venster met open middenstijl met verticale serie driehoekige verdeling; verder middenkalf en horizontale roeden. Het middendeel van de voorgevel is hoger opgetrokken.

Op de hoeken een afgerond gemetselde overgang met ter hoogte van de derde bouwlaag een overhoeks geplaatst venster met middenstijl en horizontale roedenverdeling. Decoratief metselwerk ter hoogte van de begane grond. De zijgevel van dit hoekpaviljoen bevat op de begane grond zes vensters met boven de onderdorpel een laag benedenraam en drie smalle en hoge bovenlichten. Op de muurdammen tussen de vensters figuratieve bouwceramiek, verwijzend naar de oorspronkelijke bestemming van het gebouw. Boven de cordonlijst kraagt de gevel licht uit, voorzien van twee series van vijf vensters met middenstijl en -kalf en horizontale roedenverdeling. Plat dak met dakterras. De achtergevel van dit hoekpaviljoen heeft op de begane grond een groot venster met laag benedenraam en vijf smalle hoge bovenlichten. Verder een onderdorpel en rechts boven het venster figuratieve bouwceramiek. Op de verdere verdiepingen elk een venster met middenstijl en -kalf en horizontale roedenverdeling.

De zijgevel van het linker-hoekpaviljoen heeft op de begane grond aan de rechterzijde drie gekoppelde toegangsdeuren voor de inpandige garage. Aan de linkerkant vier vensters met boven de onderdorpel een laag benedenraam en drie smalle en hoge bovenlichten. Verdere zijgevel en achtergevel en voorgevel overeenkomstig het rechter-hoekpaviljoen.

Waardering

Expressionistisch kantoorgebouw, hoofdonderdeel van het vroegere Gemeentetram-kantoorcomplex, van algemeen belang vanwege architectuur- en cultuurhistorische en situationele waarde.

Hoofdcategorie

Bestuursgebouwen, rechtsgebouwen en overheidsgebouwen

Subcategorie

Overheidsgebouw

Functie

Overheidsdienstgebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 491994

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	19 oktober 1995
Kadaster deel/nr	82879/172

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Amsterdam	Amsterdam	Noord-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Amsterdam	Oud-West

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Amsterdam	Q			7554

*Omschrijving***

Omschrijving

Noordwestelijk van het voormalige hoofdgebouw van de Gemeentetram opgetrokken UTILITAIR BIJGEBOUW, bestaande uit deels geschakelde bouwvormen onder plat dak en in oorsprong met gescheiden ruimtes voor portiersloge, toiletgebouwtje, fietsenstalling, transformatorhuisje, lichtkoker en urinoir. Het deel met de portiersloge met afgeronde hoek op het NW en absidaal interieur heeft een brede houten geprofileerde gootlijst, aan beide zijden van de ZW-hoek een venster en overhoeks houten beschot. Aan de binnenterrein-zijde een toegangsdeur met links venster met drie ramen. Aan de straatzijde een zesruits venster met houten dorpels en kalf en driezijdig uitgewerkte linkerstijl bij het kozijn. De portiersloge is door middel van een bovenaan decoratief afgesloten muur met dubbel openslaand hek verbonden met de utilitaire ruimten aan de waterzijde.

Hiervan is de rijwielstalling met open zijde naar het binnenterrein gericht en voorzien van brede, smalle en gelede vensters boven een houten latei, houten geprofileerde gootlijst, lantaarn met melkglas en decoratie op de ZW-hoek in Amsterdamse Schooltrant.

Het toiletgedeelte heeft de toegangsdeur aan de noordzijde, en voorts een bovenlicht met ruitvormige roedenverdeling, een serie van vijf vensters met horizontale roedenverdeling, aan de westzijde een zijdeur (in oorsprong niet dichtgemaakt). Het deel met transformatorhuisje bevat deuren met GEB-logo. Het deel met urinoir is in oorsprong voorzien van een open toegang onder halfronde boog.

Waardering In Amsterdamse Schooltrant uitgevoerd utilitair bijgebouw met bijhorende hekwerken bij het voormalig hoofdkantoor van de Gemeentetram van belang als complex-onderdeel wegens architectuur- en typologische waarde.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
-----------------------	---------------------	----------------

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Boerderijen, molens en bedrijven

Opslag

Straatmeubilair

Straatmeubilair

Industrie

Stalling

Toiletgebouw

Urinoir

Nutsbedrijf